

749.58
OEO

ΣΠ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ
"Η Κοιμησις του
Ετοβίου του 1363

1931

949.58

OEO

Η ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ 1363

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

κ τῶν μᾶλλον μελετηθέντων θεμάτων τῆς Βενετικῆς ἱστορίας ἀναμφισβητήτως εἶναι καὶ ἡ ἀποστασία τῶν εὐγενῶν Βενετῶν τῆς Κρήτης τοῦ ἔτους 1363.

Ὡς ἀφορμὴ αὐτῆς φέρεται, ἡ ἀπόφασις τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης καὶ τῶν συμβούλων του, κατὰ διαταγὴν τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως, περὶ εἰσπράξεως νέου φόρου ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων, ὅπως χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν ἐκβάθυνσιν τῶν λιμένων τῆς νήσου. Ἡ αἰτιολογία αὕτη δὲν εἶναι ἀρκούντως ἰσχυρά, εἰάν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι μετὰ τὴν καταστολὴν αὐτῆς, διὰ τῶν αὐστηρῶν μέτρων τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως, ὅπως ἐπιβάλῃ τὸ κράτος τοῦ νόμου, προέκυψε νέα ἐπανάστασις, τὴν φορὰν ταύτην τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Γεωργίου Καλεργῶν, ἧτις προσέλαβε ἐθνικὸν χαρακτήρα.

Ἡ ἀποστασία αὕτη ὑπῆρξε σκληρὰ διὰ τὴν Βενετιαν, πολὺ μᾶλλον, καθόσον, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἠκμαζε ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις· ἔνεκα τούτου τὸ γεγονός ἦτο φυσικὸν ν' ἀπασχολήσῃ ἰδιαίτερος πάντας τοὺς γράφοντας περὶ τῶν Βενετικῶν ὑποθέσεων.

Γενικὴ βιβλιογραφία τῶν ἔργων τῶν περιγραφόντων, τὴν σελίδα ταύτην τῆς ἱστορίας τῆς Κρήτης δὲν εἶναι δυνα-

τὸν νὰ παρατεθῆ ἑνταῦθα, οὔτε εἰδικὴ μνεῖα νὰ γίνῃ. Διὰ τοῦτο θὰ περιορισθῶ εἰς τρία μὲν τούτων, συγγραφέντα πρὸ τῆς καταλύσεως τῆς πολιτείας, θὰ ἀναφέρω δὲ καί τινα τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ὡς καὶ τὸ τελευταῖον ἐκ τούτων τοῦ 1903.

Καὶ πρῶτον κατὰ σειρὰν ἀρχαιότητος ἔρχεται τὸ ὑπὸ τοῦ Λουδ. Μουρατόρη ἐκδοθὲν, ἐπιμελεία τοῦ Φλαμινίου Κορνηλίου Βενετοῦ γερουσιαστοῦ, ἐν τῷ VIII τόμῳ τῶν *Regum Italicarum scriptores*, χρονικὸν τοῦ Λαυρεντίου de Monacis, ὅστις ἐχορημάτισε καγκελλάριος τῆς Μείζονος τῆς Κρήτης Καγγελλαρίας περὶ τὸ 1400, καὶ ἔγραψε τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος 1416. Ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του ὁ Μονακί ὑπῆρξεν ἐνημερώτατος τῶν Κρητικῶν ὑποθέσεων, ἔχων συνάμα εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ καὶ τὸ ἀρχεῖον τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης, τοῦ ὁποῖου πρῶτος ἐποιήσατο χρῆσιν. Ἡ περιγραφή αὐτοῦ τῆς ἀποστασίας εἶναι ἐκτεταμένη καὶ ἀκριβής.

Δεύτερον: τὸ χρονικὸν τοῦ Μ. Ἀντωνίου Sabellici *Historiae Rerum Venetarum*, συγγραφὲν καὶ ἐκδοθὲν τῷ 1487, ἀναδημοσιευθὲν ἔκτοτε πολλάκις, ἰδίως ἐν Ἰταλικῇ μεταφράσει. Εἰς τοῦτο ἔκτενῶς περιγράφεται ἡ ἀποστασία ἐν τῷ Δ' βιβλίῳ τῆς δευτέρας δωδεκάδος, κυρίως ὅμως περιστρέφεται εἰς τὰ κατὰ τῆς Κρήτης μέτρα τῆς Βενετίας καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκστρατείας Βονδοτιέρον Λουκῖνον del Verme.

Τρίτον: ἡ *Creta Sacra*, ἣτις παραμένει εἰσέτι τὸ κλασικώτερον περὶ Κρήτης ἔργον, συγγραφὲν ὑπὸ τοῦ Φλαμινίου Κορνηλίου, τοῦ σοφοῦ συγγραφέως τῆς ἱστορίας τῆς ἐκκλησίας τῆς Βενετίας καὶ τῆς Τορκελιανῆς ἐκκλησίας, δημοσιευθεῖσα δὲ τῷ 1758. Ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ λόγῳ τῆς ὑψηλῆς θέσεως, ἣν κατεῖχεν, ἠδυνήθη ἀνέτως νὰ ἐξερευνήσῃ τὰ ἔγγραφα τοῦ Βενετικοῦ ἀρχείου, καὶ ἰδίᾳ τῆς μυστικῆς καγκελαρίας, προκύπτει δὲ ἐκ τοῦ ἔργου του, ὅτι δὲν ἠμέλησε νὰ ἐξερευνήσῃ καὶ τὸ τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς μεγαλονήσου, ἐφιλοξενεῖτο ἐπὶ Βενετοκρατίας εἰς τὰ ὑπόστεγα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Ἐν τῇ *Creta Sacra* λεπτομερῶς περιγράφεται ἡ ἀποστασία μετὰ πολλῶν σπουδαίων ἐγγράφων ληφθέντων κυρίως ἐκ τῶν καταστίχων τῆς μυστικῆς καγγελλαρίας, καὶ ἐκ τῶν

δύο καταστίχων τοῦ συμβουλίου (collegio), τῶν μόνων διασωθέντων ἐκ τῆς ὕλης, ἄλλοτε μεγάλης σειρᾶς τῶν μυστικῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ «Libri secretorum collegii».

Ἐκ τῶν νεωτέρων ἀναφέρω τὸν Σαμουήλ Romanin, ὅστις ὑπερμεσοῦντος τοῦ 19^{ου} αἰῶνος δηλ. ἀπὸ τοῦ 1853-61 ἐδημοσίευσεν τὴν δεκάτομον αὐτοῦ Storia documentata di Venezia, ἣτις κατέστη τὸ κλασικώτερον ἔργον τῆς Βενετικῆς ἱστορίας, διακρινόμενον ἰδίᾳ, διὰ τὴν ἀμεροληψίαν καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ, ἀνεξαρτήτως τῶν ἀκριβεστάτων πληροφοριῶν, γενικῶς ληφθεισῶν κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν πηγῶν. Ἐν τῇ περιληπτικῇ δὲ αὐτοῦ περιγραφῇ τῆς ἀποστασίας, ἀναφέρεται καὶ οὗτος εἰς τὰ Libri Secretorum.

Ἐπίσης μνεῖαν ποιοῦνται τῶν πηγῶν τούτων ὁ πολὺς μεσαιωνοδίφης Χόφφ, ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ καθηγητὴς Gerland, συνιστῶν μάλιστα ἰδιαιτέρως τὴν πλήρη ἔκδοσιν τῶν Secretorum collegii. Τελευταῖος ἔρχεται ἐκ τῶν γραψάντων περὶ τῆς ἀποστασίας ταύτης, ὁ ἐκ Βέρνης καθηγητὴς J. Jegerlhener, ὁ ὁποῖος παρέθεσε, πλὴν τῶν μεταφράσεων περικοπῶν ἐκ τοῦ Monaci καὶ τοῦ Κορνηλίου, ἔγγραφα ἐν παραρτήματι, ληφθέντα ἐκ τῶν ἀνωτέρω secretorum καὶ ἐκ τῶν Quaterni Bannorum τοῦ ἀρχείου τοῦ Δ. τῆς Κρήτης.¹

Παρεπιπτόντως ἀναφέρω καὶ τὴν μονογραφίαν τοῦ Μάρκου Tabarini: Francesco Petrarca e Luchino del Verme condottiero dei Veneziani della guerra di Candia. Ἡ μονογραφία αὕτη σκοπὸν ἔχει, νὰ γνωρίσῃ τὸ γεγονὸς τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὸ ἐνεργὸν μέρος, ὅπερ ἔλαβεν ὁ ποιητὴς Φ. Πετράρχης, ὅπως πείσῃ τὸν στρατιωτικὸν φίλον του Λουκῖνον, νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τῶν Βενετικῶν δυνάμεων κατὰ τῆς Κρήτης. Ἡ ἔκδοσις τῆς μονογραφίας ταύτης πολυτελής, ἐκυκλοφόρησε εἰς ἑκατὸν πενήκοντα μόνον ἀντίτυπα, δαπάναις τοῦ ἀπογόνου τοῦ κονδοτιέρου,

¹ Der Aufstand der Kandiatischen Ritterschaft gegen das Mutterland Venedig 1363 - 1365. Εἰς Bizantinische Zeitschrift - Karl Krumbacher. Τομ. 12^{ος} 1903.

στρατηγοῦ ἐπίσης καὶ βουλευτοῦ Λουκίνου del Verme, ἐν Ρώμῃ τῷ 1892. Εἶναι δὲ πράγματι παράδοξον, ἀνὴρ τῆς περιοπῆς τοῦ Πετράρχου ἀπὸ ἀπόψεως διανοητικότητος, νὰ ἐκφράζεται τόσον αὐστηρῶς, περὶ τοῦ ἀξιοθανμάστου λαοῦ τῆς Κρήτης. Φαίνεται ὅτι αἱ κολακείαι καὶ ἡ περιποίησις τῶν Βενετῶν πρὸς αὐτόν, ἐπηρέαζον τὴν ἐλευθέραν αὐτοῦ σκέψιν. Ἔστω καὶ τοῦτο παράδειγμα τῶν ἀνθρωπίνων συναισθημάτων. Ὁ μέγας ποιητής, ὁ ὕμνητής τοῦ ἔρωτος, ἐχθρὸς τῆς ἐλευθερίας! Ἐπίσης καὶ ἡ περὶ τῆς ἀποστασίας μελέτη τοῦ Ψιλᾶκη εἶναι γλαφυρωτάτη, δυστυχῶς ὅμως ὁ σοφὸς ἀνὴρ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναδιφήσῃ τὰς πηγάς.

Ἐν τούτοις παρ' ὅλα τὰ πολυάριθμα δημοσιεύματα, τὸ ζήτημα τοῦτο οὐδόλως ἐξηντλήθη, διότι παραμένουσιν εἰσέτι ἀνέκδοτα, τὰ πλεῖστα τῶν διασωθέντων ἐγγράφων.

Διὰ τῆς μελέτης τούτων, θέλει προκύψῃ, ἐξαντλουμένου τοῦ ζητήματος, ὁ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων τῆς Κρήτης, ὄχι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ διανοητικὴ αὐτῶν ὑπεροχὴ ἀπέναντι τῶν Βενετῶν. Θέλει ἀποδειχθῆ, δηλαδή, ὅτι ἡ ἀποστασία ἐκείνη τῶν Βενετῶν εὐγενῶν ἀποίκων, δὲν εἶχε πραγματικὸν ἐλατήριον τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νέου φόρου, ἀλλ' ὅτι οἱ Ἕλληνες βαρέως φέροντες τὸν ξένον ζυγόν, πρὸ πάντων μετὰ τὴν ἐπαίσχυντον ἐκδίωξιν τῶν Φράγκων ἐκ Κ)πόλεως, εὗρον κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν, ὅπως παρασύρωσι τοὺς εὐγενεῖς Βενετοὺς εἰς ἔκρηξιν αὐτῆς, ὑποσχεθέντες τὴν ἀνεξάρτητον κυριαρχίαν τῆς νήσου εἰς αὐτούς, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου, πράγματι δέ, ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας τοῦ κινήματος, νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν ἔνωσιν αὐτῶν μετὰ τῆς αὐτοκρατορίας.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο, καθίσταται φανερόν καὶ ἐκ τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἠκολούθησαν. Οἱ εὐγενεῖς Βενετοί, ὡς ἀντίκρουσαν τοὺς στρατιώτας τοῦ Βερμίου, παρεδόθησαν ἄνευ ἀντιστάσεως, δειλιάσαντες καὶ ἐγκαταλείψαντες τὴν χώραν πρὸς λεηλασίαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς μισθοφόρους. Οὕτω κατεστάλη ἀδόξως, ἡ τόσον διατυμπανισθεῖσα ὑπὸ τῶν

Βενετῶν ἀποστασία, ἔνεκα τῆς δειλίας ἦν ἔδειξαν οἱ ἀποστάται εὐγενεῖς. Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἀποστασία κατεστάλη, ἡ ἐπανάστασις ἐξηκολούθησε νὰ ὑποφώσκη εἰς τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας των¹ ἐκήρυξαν ταύτην, ὡς παρουσιάσθη αὐτοῖς ἡ εὐκαιρία, ἀρχομένου τοῦ 1365, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν ἀδελφῶν Καλεργῶν, Ἰωάννου καὶ Γεωργίου, καὶ τινων Βενετῶν. Πρὸς καταστολὴν καὶ ταύτης οἱ σκληροὶ Βενετοὶ μετεχειρίσθησαν ἀπάνθρωπα μέσα, ἐπυροπόλησαν χωρία, κατέστρεψαν κτήματα καὶ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐφόνευσαν, εἰς οὐδὲν ὁμως ἴσχυσαν ταῦτα καὶ ἡ ἐπανάστασις ἐπιφρόβως παρετεινέτο διὰ τοὺς Βενετούς, μόνον δὲ κατεστάλη ὅτε ἤρχισαν τὴν μετάκλησιν Τούρκων μισθοφόρων ἐκ Μ. Ἀσίας. Φόβος καὶ πάλιν ἠνάγκασε τοὺς γενναίους Κρήτας νὰ ὑποχωρήσωσιν, ἀλλ' ὁ φόβος αὐτῶν ἦτο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος τοῦ φόβου τῶν Βενετῶν εὐγενῶν, διότι τὸ φάσμα νέας, ἴσως σκληροτέρας τυραννίας, ἠνάγκασε τοὺς πατριώτας νὰ παραδοθῶσιν. Ἐν τούτοις ἡ οἰκογένεια τῶν Καλεργῶν, ἀγρίως κατεδιώχθη, καὶ πρῶτος ὅστις ὑπέστη τὸν θάνατον τοῦ ἐθνικοῦ μαρτυρίου, ὑπῆρξεν ὁ Ἀλέξιος μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. Οἱ δὲ πρωτεργάται τῆς ἐπαναστάσεως ἀδελφοὶ Ἰωάννης καὶ Γεώργιος καταδιωκόμενοι, ὠχυρώθησαν εἰς τὴν ἀπόκρημον Ἀνώπολιν, ἔνθα καὶ ἐπολιορκήθησαν ὑπὸ τοῦ Νικολάου Γιουστινιάνη καὶ τοῦ Νικολάου Τριβιζάνου (ὄν ἐν τοῖς πρόσθεν θέλομεν γνωρίσῃ). Παρὰ τὰς δυσκολίας δὲ ἃς παρεῖχεν ἡ ἐπιχείρησις, τὸ φρούριον ἠλώθη τῇ 12ῃ Ἀπριλίου τοῦ 1367, οἱ δὲ ἀδελφοὶ Καλέργαι μετὰ τοῦ Βενετοῦ ἐπαναστάτου Τίτου Βενιέρη, συνελήφθησαν ἐντὸς σπηλαίου, καταπροδοθέντες ὑπὸ τῶν χωρικῶν καὶ αὐθωρεὶ καρατομηθέντες.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων, νέον θέμα συζητήσεως, τὸ πρῶτον προβάλλεται, περὶ τῶν αἰτίων τῶν προκαλεσάντων τὴν ἀποστασίαν, παρέχεται δὲ οὕτω νέα κατεύθυνσις,

¹ Ὅρα Romanin. Storia Documentata di Venezia. Τόμος 3ος σελ. 226 ἔκδοσις Β'.

ἣς τὸ ἀποτέλεσμα ἔσται, ἡ ἐπὶ μᾶλλον διαφώτισις τῆς ἱστορίας τῆς μεγαλονήσου εἰς ἐποχὴν ὄχι ὀλίγον ἀφ' ἡμῶν ἀφισταμένην.

Ἰπλὴν τῶν ἤδη ἀνωτέρω ἀναφερομένων ἐπισήμων πηγῶν τοῦ ἀρχείου, ὑπάρχουν εἰσέτι, σωζόμενα ἐν Βενετία, πολυάριθμα χρονικά, ἔξιστοροῦντα, εἴτε μέρος τῆς Βενετικῆς ἱστορίας, ἀπὸ κτίσεως αὐτῆς μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἔγραψεν ὁ χρονικογράφος, εἴτε περιορισμένου χρονικοῦ διαστήματος αἰῶνων τινῶν, εἴτε ἐν εἴδει ἡμερολογίου (Diarii) τῶν συμβάντων κατὰ τὸν βίον τοῦ χρονικογράφου. Αἱ πληροφορίαι τῶν χρονικῶν τούτων καθίστανται πολύτιμοι ὅταν ταῦτα πραγματεύονται ἐποχὴν πρὸ τοῦ 1400 ὑπὸ συγχρόνων, διότι, ὡς γνωστόν, αἱ πηγαὶ τοῦ Βενετικοῦ ἀρχείου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περιῆλθον ἡμῖν ὄχι ἐν συνεχείᾳ, λόγῳ τῶν ἐπανειλημμένων πυρκαϊῶν τοῦ Δουκικοῦ παλατίου ἔνθα καὶ ἡ Μείζων μυστικὴ καγκελλαρία.

Ὅχι ὀλίγα ἐκ τούτων ἔχουσι μελετηθῆ καὶ συνεχῶς ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, ὡς ἡ Cronaca Dandolo, ἡ Cr. Delfina, ἡ Cr. Priul, ἡ Cr. Morosina, τινὲς δὲ ἔχουσι καὶ δημοσιευθῆ ὡς τὰ Diarii τοῦ Marin Sanuto, τὸ χρονικὸν τοῦ Monacis, διάφορα ὑπὸ τοῦ Χόπφ, ἐν ταῖς Chroniques Greco-Romanes, καὶ ἄλλα.

Ἐπίσης πλεῖστα Βενετικὰ χρονικά σώζονται εἰς ἄλλας βιβλιοθήκας τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Εὐρώπης ἐν γένει, τινὰ τῶν ὁποίων εἶναι σημαντικώτατα.

Μεταξὺ τῶν χρονικῶν τούτων τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχει καὶ τὸ τοῦ Νικολάου Τριβιζάνου, εἰς Βενετικὴν διάλεκτον, ὅστις ὡς ῥέκτωρ τῆς Κρήτης συνέλαβε καὶ διέταξε τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀδελφῶν Καλεργῶν καὶ τοῦ Τίτου Βενιέρη. Τοῦτο περιλαμβάνει ἐν ἐκτάσει τὴν περιγραφὴν τῆς ἀποστασίας τοῦ 1363 - 1365, ἡμερολογιακῶς, καθιστάμενον οὕτω πολυτιμώτατον, οὐ μόνον διότι συνεγράφη ὑπὸ συγχρόνου, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ εὗρίσκετο ἐν Κρήτῃ, κατέχων θέσιν προνοητοῦ.

Τὸ χρονικὸν τοῦτο ἐλάχιστα μελετηθὲν οὐδόλως ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀσχοληθέντων περὶ τὴν Κρητικὴν ἀποστα-

τοῦ 1363, σώζεται δὲ ἐν ἀντιγράφῳ, συνεχισθὲν ὑπὸ ἀγνώστου, ὅστις εἰς ὃ μέρος ἔπαυσε νὰ γράφῃ ὁ Τριβιζάνος, δηλ. μετὰ τὴν ἀφήγησιν τῆς ἀποστασίας ἐσημείωσε: «Nota che Ser Nicolò Trevisan che fò provedador, in la dita isola de Candia scrisse quel che segui e la copia son questa che de sora ho scritto.»

Περὶ τοῦ βίου τοῦ συγγραφέως τοῦ χρονικοῦ τούτου γνωρίζομεν τὰ ἑξῆς: Τῷ 1355 ἀπαντᾷ ὡς μέλος τοῦ Συμβουλίου τῶν δέκα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνωμοσίας τοῦ Λόγου Μαρίνου Φαλιέρου. Τῷ 1365 ἀπεστάλη προνοητὴς εἰς Κρήτην καὶ τῷ 1369 ἐξελέγη ἐπίτροπος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, (ἀξίωμα τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, ἐθεωρεῖτο ἐν Βενετίᾳ τὸ ὑψηλότερον μετ' ἐκεῖνο τοῦ Λόγου) ἀπεβίωσε δὲ τὸ αὐτὸ ἔτος 1369 ἐν Τεργέστη.

Τοῦ ἡμερολογιακοῦ τούτου χρονικοῦ παρέχω ἐνταῦθα περιληπτικὸν ἀπάνθισμα, ἐπιφυλασσόμενος νὰ δημοσιεύσω τοῦτο καὶ εἰς τὸ πρωτότυπον. Ἐνόμισα δέ, ὅτι ἡ ὠραία δημοτικὴ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων, εἶναι ἢ μᾶλλον ἀρμόζουσα ὅπως ἀποδώσῃ τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ὕφος τοῦ παλαιοῦ χρονικογράφου ρέκτορος τῆς Κρήτης.

Τὸ μῖσος δὲ αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἑλληνας τῆς Κρήτης, καθὼς καὶ αἱ αὐστηραὶ κρίσεις του, νομίζω ὅτι προερχόμεναι ἐκ τῆς γραφίδος κατακτητοῦ, μᾶλλον εἰς ἔπαινον μεταβάλλονται.

Τὸ χρονικὸν τοῦ Ν. Τριβιζάνου σώζεται ἐν τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἁγ. Μάρκου ἐν τῇ Ζ' σειρᾷ τῶν Ἰταλικῶν χειρογράφων, φέρον ἀριθμὸν 519, κατατάξεως δὲ 8438.

Πῶς σηκώθηκε σὲ ἀποστασία ἡ Κρήτη.

Τὸ 1363 Λόγης τῆς Βενετίας ἦταν ὁ Λαυρέντιος Κέλσης, τὸν χρόνον ἐκείνον, ἡ Κρήτη πού ἀπὸ τὸ 1204 βρισκόνταν στὴν ἐξουσία τῆς Βενετίας, σηκώθηκε σὲ ἐπανάστασι, παρακινήμενη, ἀπὸ τοὺς ἀρχόντες, πού χρέος εἶχαν νὰ διατηροῦν καὶ ὑπερασπίζον τὴν κυριαρχία. Καὶ αὐτὸ ἔγινε μὲ τὴ θέλησι τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ συγγενεῖς πού εἶχαν προγόνους, τόσο λαμπροὺς, καὶ τόσο πιστοὺς στὴν πολιτεία. Οἱ Βενετοὶ

πῆγαν στήν Κρήτη τὸν καιρὸν ποὺ ἦταν Δόγης ὁ μακαρίτης ὁ μισερ Πέτρος Τζιάνης. Στὸν καιρὸν τῆς Βασιλείας του ἐλευθερώθηκε (;) ἡ Κρήτη ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων,¹ καὶ θέλοντας νὰ ὑπερασπίζεται τὸ νησί καὶ νὰ προφυλάγεται ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες καὶ ἄλλους ἐχθρούς, στάλθηκαν Βενετοὶ ἄρχοντες συνετοὶ καὶ πιστοὶ καὶ εὐγενεῖς καὶ ἀγαπημένοι ἀπὸ τὸ λαό. Σ' αὐτοὺς δόθηκαν πολλὰ κτήματα καὶ προνόμια, γιὰ νὰ ἔχουν δύναμη καὶ σὲ περίστασι νὰ ὑπερασπίζουσι τὸ νησί. Ἀλλὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, θέλησεν ὁ Θεὸς νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἔστειλε μεγάλο θανατικὸ στῆ γῆ. Ἀπὸ τὸ μεγάλο τοῦτο κακὸ πέθαναν ὅλοι οἱ γέροι ἀρχόντοι τῆς Κρήτης, καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἔλειψε ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πίστις στὸ νησί, γιὰτὶ χάθηκαν οἱ φρονιμώτεροι. Καὶ οἱ νέοι ποὺ ἀπόμειναν, ἔχασαν τὸν καλὸν δρόμω τῶν γέρων, γιὰτὶ φρόντιζαν μόνον νὰ εὐχαριστοῦν τὰ πάθη τῆς νεότητος καὶ ἦταν ὅπως τὸ καράβι ποὺ πλέει ἀκυβέρνητο, διαφθερίζοντας τὰ καλά τους ἔθιμα καὶ ἀφήνοντας νὰ τοὺς κυριεύουν τὰ ἐλαττώματα, ὅπως τὰ ζῶα ποὺ δὲν ἔχουν λογικόν. Ἔτσι ἔχασαν τὰ συστήματα τῶν προγόνων, καὶ ἀκολούθησαν τὰ συστήματα τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ξέρουμε πὼς ὠνόμασεν ὁ Ἅγιος Παῦλος, *Cretenses semper mendaces, graves corpore, malae bestiae, ventres pigri*. Ἀλλὰ τὰ θηρία τῆς παρανομίας αὐτῆς ἦταν ὁ Τίτος Βενιέρης καὶ ὁ Τίτος Γραδόνικος καὶ μερικοὶ ἄλλοι.

Στὶς 15 Ἰουλίου τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1363, πρῶτὴ ἔνωρις ἔφτασε στὴ Βενετία ὁ Μισερ Νικολὸς Φαλιέρος, ποὺ κατοικοῦσε στὴ γειτονιά τῆς Ἁγίας Μαρίας Ζοβενίγου. Ἦλθε μὲ τὸ ἀρματωμένο κάτεργο, ποὺ ἦταν σοπρακόμιτος αὐτός, καὶ ἀποτελοῦσε μέρος τοῦ στόλου τοῦ Κόλπου τῆς Βενετίας, κυβερνημένου τότε ἀπὸ τὸν μ. Κυριακὸ Μικιέλη.

Ὁ στόλος εἶχε πάη συνοδεία ἐμπορικὰ καράβια πρὸς τὰ μέρη τῆς Ρωμανίας (Ἑλλάδος), ὅταν ταξειδεύοντας εἶδο-

¹ Ἐνταῦθα ὁ χρονικογράφος σφάλεται. Ἡ Κρήτη ὡς γνωστὸν παρεχωρήθη τῷ 1204 ὑπὸ τοῦ Μαρκίανου τοῦ Μομφερράτου Βονιφατίου ἀντὶ 100.000 μάρκων ἀργύρου.

ποιήθηκε ἀπὸ ἓνα μικρὸ κάτεργο πὺ εἶχαν στείλῃ οἱ καστελλάνοι τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης, πὺς ἡ Κρήτη ἐπαναστάτησε, καὶ τότε διατάχτηκε ὁ Φαλιέρος νὰ ξαναγυρίσῃ στὴ Βενετία γιὰ νὰ φέρῃ τὴν εἶδηση. Στὸ δρόμο ἔτυχε νὰ συναντήσῃ ἓνα ἄλλο Βενέτικο κάτεργο, μὲ σοπρακόμιτο τὸν μισὲρ Βαγιάρδο Γραδενίγο, πὺ εἶχεν ἀρματωθῆ στὴν Κρήτη. Ὁ Φαλιέρος διηγήθηκε τότε εἰς τὸν Γραδενίγο, ὅλα ὅσα εἶχε μάθῃ ἀπὸ τὸ μικρὸ κάτεργο γιὰ τὴν ἐπανάσταση, καὶ τοῦπε πὺς ἀρχηγοὶ ἦταν ἄρχοντες Βενετοὶ τῆς Κρήτης, πὺς πῆραν τὴν κυβέρνησι, πὺς κατέβασαν τὴ σημαία τοῦ Ἁγίου Μάρκου, καὶ ἀνέβασαν ἐκεῖνη τοῦ Ἁγίου Τίτου, πὺς ἔδωξαν τὸ Δοῦκα πὺ ἦτον ὁ μισὲρ Λορέντζος Δάνδαλος υἱὸς τοῦ μακαρία τῆ λήξει Ἄνδρέα Δόγη τῆς Βενετίας καὶ τοὺς συμβούλους του, μισὲρ Ἰάκωβο Διέδο καὶ μισὲρ Στέφανο Γραδενίγο, πὺς τοὺς ἐφυλάκωσαν μαζὶ μὲ πολλοὺς ἄλλους Βενετοὺς ἄρχοντες καὶ τοῦ λαοῦ, πὺς τοὺς πῆραν τὰ κτήματα, καὶ τέλος πὺς πῆραν τὰ ΚΒ'. Βενέτικα καράβια πὺ ἦταν ἀραγμένα στὰ λιμάνια. Πὺς ὅλα αὐτὰ γίνηκαν, γιὰτὶ ὁ Δοῦκας ἤθελε μὲ τὸ ζῶρι νὰ εἰσπράξῃ μερικὸς φόρους νέους, πὺ εἶχαν βαλθῆ ἀπὸ τὴν κυβέρνησι γιὰ νὰ διορθωθοῦν τὰ λιμάνια τῆς Κρήτης. Καὶ γιὰ τοῦτο οἱ ἄρχοντες, λησμονῶντας Θεὸ καὶ πατρίδα, κυριεμένοι ἀπὸ τὸ θυμὸ τους καὶ τὸ διάβολο, βάλθηκαν νὰ κάμουν ὅλα αὐτὰ τὰ κακά. Αὐτὰ ὁ Φαλιέρος τὰ εἶπε τοῦ Γραδενίγου γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ, καὶ νὰ τὸν πάρῃ μαζὶ του στὴ Βενετία, γιὰτὶ τὸν ὑποψίαστηκε, μὰ ἐκεῖνος δὲν ἠθέλησε καὶ ξαναγύρισε στὴν Κρήτη, ὅπου ἔγεινε ἀπὸ τοὺς χειροτέρους. Ὅταν, ὅπως ἀναφέραμε στὶς 18 Σεπτεμβρίου ἐφθάσε στὴ Βενετία ὁ Φαλιέρος, πολὺ κατηγορήθηκε πὺ ἄφησε νὰ τοῦ ξεφύγῃ ὁ Βαγιάρδος.

*Πὺς οἱ Βενετοὶ ἔστειλαν στρατὸ στὴν Κρήτη
καὶ πέντε πρεβεδοῦρους.*

Ἡ εἶδηση αὐτὴ στὴ Βενετία ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωση, σ' ὅλους φάνηκε κακὴ, πολὺ κακὴ καὶ ἐπικίνδυνη στὴν πολιτεία μας, ὅλοι ἔμειναν ἐκστατικοὶ μὲ τὴν προδοσία πὺ

ἔκαμαν ἐκεῖνοι, πού ἦταν αἷμα καὶ σάρκα μας. Ἀμέσως συνῆλθεν ἡ Γερουσία, τὸ πρεγάδι ὡς λέγεται, καὶ διώρισε πέντε πρεβεδοῦρους καὶ πρεσβευτές, νὰ πᾶνε στὴν Κρήτη μὲ πληρεξουσιότητα νὰ συμβιβάσουν τὰ πράγματα, καὶ νὰ κάμουν εἰρήνην, γιὰ νὰ μετριασθῇ ὁ πόνος καὶ ἡ ἀγανάκτηση πού προξένησεν ἡ εἶδηση. Οἱ πρεβεδοῦροι ἐμίσησαν ἀμέσως μὲ τὸ κάτεργο τοῦ μισερ Νικολοῦ γιὰ τὴν Κρήτη, καὶ ἦταν: ὁ Ἀνδρέας Κονταρίνης, ὁ Πέτρος Τζιάνης, ὁ Τζουάννες Γραδενίγος, ὁ Φραγκῖσκος Μπίμπος καὶ ὁ Λαυρέντιος Δάνδολος. Ἄμα ἔφθασαν στὴν Κρήτη, προσπάθησαν νὰ ἔλθουν σὲ συνεννόηση μὲ τοὺς ἐπαναστάτες, μὰ δὲν τὰ κατάφεραν, γιὰτὶ ἦταν πολὺ περηφανοὶ καὶ δὲν ἠθέλησαν οὔτε νὰ τοὺς γνωρίσουν καὶ οὔτε νὰ τοὺς ποῦν τί ἀπόγιναν οἱ ρειτοῦροι, πού βρισκόνταν στὴν φυλακή. Καὶ ἄφ' οὔ εἶδαν οἱ πρεβεδοῦροι, πού τίποτε δὲν μποροῦσαν νὰ κάμουν, ἀποφάσισαν νὰ ἐπιστρέψουν στὴ Βενετία, ἀφήνοντας γιὰ φύλαξη τῆς Κρήτης τὸν μισερ Κυριάκο Μικιέλη καπετᾶνο τοῦ Κόλπου τῆς Βενετίας, μὲ διαταγὴ νὰ ἐνοχλῇ καὶ νὰ ζημιώῃ τοὺς ἐπαναστάτες σὲ ἀνθρώπους καὶ σὲ καρᾶβια. Στὴ Βενετία ὅμως, ἄμα εἶδαν τοὺς πρεβεδοῦρους νὰ ἐπιστρέψουν χωρὶς διαταγὴ, διέταξαν τοὺς Ἀβογαδόρους τῆς Κοινότητος νὰ τοὺς συλλάβουν ἀμέσως καὶ νὰ τοὺς δικάσουν, ἄφ' οὔ ἀπολογηθοῦν στὸ πρεγάδε. Πράγματι ἐδικάστηκαν καὶ ἐτιμωρήθηκαν. Ὁ Ἀνδρέας Κονταρίνης καὶ ὁ Φραγκῖσκος Μπέμπος μὲ πρόστιμο διακοσίων χρυσῶν δουκάτων, καὶ οἱ τρεῖς ἄλλοι μὲ ἑκατό. Ἀμέσως διώρισαν πέντε ἄλλους πρεβεδοῦρους, τὸ μισερ Πῶλο Λορεδάνο, τὸ μισερ Νικόλαο Γιουστινιάνη, τὸ μισερ Πέτρο Τριβιζᾶνο, τὸ μισερ Τζουάννε Μοτσενίγο καὶ τὸ μισερ Μᾶρκο Κουερίνη Βοέτιο, καὶ τοὺς ἔστειλαν μὲ δυὸ κάτεργα ἄρματωμένα στὰ μέρη τῆς Κρήτης. Στὸ ταξεῖδι ὅμως ἀρρώστησε βαρεῖα ὁ μισερ Λορεδᾶνος, καὶ ἀναγκάστηκαν νὰ τὸν ἀφήσουν στὴ Μεθώνη, ὅπου καὶ ἀπέθανε.

Ὡς τόσο τὸ Πρεγάδι ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ ἕναν καλὸ κονδοτιέρο στὴν Κρήτη, καὶ ἦλθε σὲ συνεννόηση μὲ πολλοὺς τῆς ἐποχῆς, τοὺς καλύτερους, πρὸ πάντων ἐπέμεινε, στέλ-

λοντας πρέσβεις, γὰ τὸν Γαλεόττον Μαλατέστα, μὲ τὸν ὁποῖον ἐσυμφώνησαν ὅλες τὶς λεπτομέρειες, ἀλλὰ στὸ τέλος ἀρνήθηκε. (27 Δεκεμβρίου 1363). Ἐπειτα ἦλθαν σὲ συμφωνία μὲ τὸν Λουκίνο τὸ Βέρμιο, τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1364. Μεταξὺ τῶν ὄρων τοῦ Λουκίνου ἦταν ἡ ἀπαίτηση νὰ ἐλευθερωθοῦν τὰ παιδιὰ του καὶ τὰ ἀδελφία του, πού εἶχε συλλάβῃ ὁ κύριος τῆς Βερώνας Σκαλίγερος.

Κατὰ τὸ σύστημα ὅμως τῶν Βενετῶν, πού ποτὲ δὲν εἶχαν ἐμπιστοσύνη στοὺς ξένους μισθωτοὺς στρατηγούς, ἀπαίτησαν νὰ τοῦ δώκουν δύο εὐγενεῖς Βενετοὺς Συμβούλους τὸν μισὲρ Τζονάννε Δάνδολο Καβαλλιέρη καὶ τὸ μισὲρ Πέτρο Μοροζίνη ἀπὸ τῆ συνοικία τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίνου.

Ὁ στρατὸς τοῦ Λουκίνου ἦταν δύο χιλιάδες πεζοὶ καὶ χίλιοι ἵππεῖς, ὅλοι μισθοφόροι ἀπὸ διάφορες χώρες, ἀκόμη καὶ Ἄγγλοι, πού τοὺς περιμάζεψαν καὶ ἀκριβοπλέρωσαν οἱ Βενετοί. Σημαιοφόρος διωρίσθηκε ὁ Πασχαλῖνος Μινῶτος, μὲ δέκα ἄξιους καὶ ἀφοβους φρουρούς.

Ὅλοι αὐτοὶ ἐπιβιβάστηκαν σὲ εἴκοσι οὐζέρια (καράβια), ἔχοντας τὸ καθένα Βενετὸ σοπρακόμιτο, καὶ ἐμίσησαν γιὰ τὴν Κρήτη. Μαζὶ μὲ τὰ οὐζέρια ἔφυγαν καὶ κάτεργα ἀρματωμένα καὶ ξαρμάτωτα, γιὰ τὰ μέρη τῆς Τουρκίας, μὲ τὴ διαταγὴ νὰ φέρονν ζωοτροφίες γιὰ τὸ στρατὸ καὶ τὰ ζῶα.

Αὐτὲς καὶ πολλὲς ἄλλες ἦταν οἱ ἐτοιμασίαι πού ἦ κοινότης τῆς Βενετίας ἔκαμε, γιὰ νὰ καταβάλλῃ τὴν ἐπανάσταση.

Τώρα θὰ γράψω μέρα μὲ τὴν ἡμέρα τί συνέβηκε στὴν Κρήτη γιὰ νὰ μείνουν σὲ αἰῶνια ἐνθύμησι, πῶς οἱ Βενετοὶ ἄρχισαν νὰ ἐλευθερώνουγ τὴν Κρήτη.

Ἡ Ἐπανάσταση τῆς Κρήτης, μποροῦμε νὰ ποῦμε πὸς ἄρχισε τὶς 9 Αὐγούστου 1364, καὶ τότε φανερώθηκαν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἀνταρσίας κατὰ τῆς τιμῆς τῆς αὐθεντίας, πού ἦταν ὁ Γεώργιος Δαμολῖνος, ὁ Μᾶρκος Φραδίλλας, ὁ Ἄνδρέας Πανταλέων, ὁ Μᾶρκος Γραδενίγος, ὁ Τίτος Βενιέρης καὶ ὁ Φραγκῖσκος Μουδάτζος. Αὐτοὶ μὲ ἄλλους τριάντα ἀκόμη ἔκαμαν δοξολογία στὸν ἅγιο Τίτο, καὶ ὠρκίστηκαν νὰ ἐπιμείνουν στὴν ἀποστασία κατὰ τῆς Βενε-

τίας, γὰ νὰ τὴ ζημιώσουν καὶ ἂν δυνατὸν γίνουν κύριοι τῆς Κρήτης.

Ἀπὸ τοὺς τριάντα αὐτοὺς διαλέχθηκαν δέκα μὲ ἐπὶ κεφαλῆς δοῦκα τὸν Μᾶρκο Γραδόνικο τὸ φρόνιμο γιὰ νὰ κυβερνήσουν ἀπολυταρχικὰ τὴν Κρήτη.

Οἱ δέκα αὐτοὶ ἦταν, ὁ Γεώργιος Δαμολίνος, ὁ Φραγκῖσκος Μουδάτσος, ὁ Μᾶρκος Φραδέλλος, ὁ Ἀνδρέας Πανταλέων, ὁ Τίτος Βενιέρης, ὁ Βαρθολομαῖος Γριμάδης, ὁ Μᾶρκος Κορνάρος, ὁ Πέτρος Γιαλλινᾶς, ὁ Τίτος Γραδενῖγος καὶ ὁ Παμπανῖνος Κουερίνης.

Οἱ πρῶτοι πὺ βγῆκαν στὴν ἀγορὰ ἀρματωμένοι ἦταν ὁ Φραγκῖσκος Μουδάτσος καὶ ὁ Μᾶρκος Φραδέλλος, αὐτοὶ εἶναι πὺ κατέβασαν τὸ Δοῦκα Λορέντζο Δάνδολο ἀπὸ τὸ παλάτι του μαζὶ μὲ δύο τρεῖς ἄλλους ἀπὸ τοὺς δέκα.

Ἡμερολόγιο.

1363. 9 Αὐγούστου. Τετάρτη. Ἐκηρύχθηκε ἡ ἀνταρσία.

1363. 18 Αὐγούστου. Κατέβασαν τὴ Σημαία τοῦ Ἁγίου Μάρκου, καὶ ἀνέβασαν τοῦ Ἁγίου Τίτου.

1363. 17 Σεπτεμβρίου. Ἐφθασε ὁ Βαγιάρδος Γραδενῖγος πὺ εἶχε συναντηθῆ μὲ τὸ μ. Νικολὸ Φαλιέρο ταξειδεύοντας.

1363. 23 Σεπτεμβρίου. Ἐφθασε στὴν Κρήτη τὸ μικρὸ κάτεργο πὺ εἶχαν στείλῃ στὴ Μάνη νὰ πληροφορηθῆ νέα.

1363. 12 Ὀκτωβρίου. Ἐμίσησαν ἀπὸ τὴ Φρασκιά ἐννέα κάτεργα Βενέτικα καὶ ἔκαμαν πανιὰ γιὰ τὸ μαρκάδο τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἀλεξάνδρειας. Εἶχαν ἀράξῃ στὴ Σητεία, ὅπου ἐκεῖνα τῆς Κύπρου πιάστηκαν μὲ τοὺς ἐπαναστάτες καὶ ἔχασαν πολλοὺς καὶ καλοὺς ναῦτες, ἐκεῖνα τῆς Ἀλεξάνδρειας δὲν ἔλαβαν ζημίες, γιὰτὶ δὲν τόλμησαν νὰ ζυγώσουν.

Τὴν ἴδια μέρα ἔγινε μεγάλη λεηλασία στὸν Χάνδακα σὲ ὅ τι Βενέτικο.

1363. 11 Νοεμβρίου. Ἐφθασε ἓνα Τουρκικὸ κάτεργο.

1363. 22 Νοεμβρίου. Τὴν νύχτα ἔγινε μεγάλη ἀναστάτωση στὸν Χάνδακα καὶ ποιὸς φώναζε ζήτω ὁ Ἅγιος Τίτος, ποιὸς θάνατος στοὺς προδότες.

1363. 18 Δεκεμβρίου. Φυλακίσθησαν στὸ κάστρο ὅσοι

Βενετοὶ εἶχαν πιασθῆ ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες, γιὰ προφύλαξιν.

1364. 29 Ἰανουαρίου. Ἐφθασαν Βενέτικα στρατεύματα ὅσο τρεῖς χιλιάδες, καὶ ἔκαμαν ἀμέσως ἔφοδο, σκοτώθηκαν πολλοὶ καὶ 23 Βενετοὶ ἄρχοντες. Ἐκαμαν καὶ οἱ χωριάτες ἔφοδο στὴ χώρα, μὰ τοὺς σταμάτησεν ἡ κακοκαιρία.

1364. 3 Μαρτίου. Ἐφθασαν στὴ Φρασκιά 7 κάτεργα τοῦ στόλου τοῦ Κόλπου, σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ ἦταν οἱ τέσσαρες πρεβεδουῖροι, γιὰτι ὅπως εἶπαμε ὁ Λορεδάνος ἔμεινεν ἀσθενῆς στὴν Μεθώνη.

1364. 7 Μαρτίου. Πιάσθηκαν μερικοὶ ἐπαναστάτες ἀπὸ τοὺς κατεργαροὺς.

1364. 9 Μαρτίου. Ἐγινε μεγάλη ταραχὴ καὶ ἐλευθερώθηκαν ὁ Γραδενῖγος Καλόγερος, οἱ ἀδελφοὶ Καραβέλα, ὁ Κορνάρος, ὁ Δάνδολος, ὁ Μᾶρκος Γραδενῖγος, ὁ Σπυριτέλλος.

Τὴν ἴδια μέρα πολλοὶ Βενετοὶ μπόρεσαν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὸ Χάνδακα καὶ νὰ σωθοῦν στὰ καράβια.

Τὴν ἴδια μέρα ζήτησαν νὰ συνεννοηθοῦν οἱ πρεβεδουῖροι μὲ τοὺς ἐπαναστάτες, μὰ δὲν τὰ κατάφεραν.

1364. 24 Μαρτίου. Τὰ Βενέτικα κάτεργα κύριεψαν τὸ κάστρο Μιραμπέλλο.

1364. 1 Ἀπριλίου. Ἐφθασαν στὸν Χάνδακα ἑννέα Βενέτικα κάτεργα.

1364. 10 Ἀπριλίου. Ἐφθασαν ἀκόμα ὀκτώ.

1364. 15 Ἀπριλίου. Ἐφθασαν καὶ ἄλλα ὀκτώ.

1364. 16 Ἀπριλίου. Ὁ λαὸς τοῦ Χάνδακος συμμαζεύθηκε στὴν ἀγορὰ καὶ ἔκαμε κομμάτια τὸν Μᾶρκο Γραδενῖγο Σπυριτέλλο, τὸ Φραντζέσκο Μπιάγκο, τὸν Τζώρτζη Μουδάτσο, τὸν Πῶλο Γραδενῖγο καὶ τὸν Φεδέλε Ρωμάνο.

1364. 21 Ἀπριλίου. Ἐφθασαν τρία Βενέτικα καράβια στὴ Σοῦδα μὲ πολὺ στρατὸ καὶ τρόφιμα.

1364. 23 Ἀπριλίου. Ἦλθαν ἄλλα ἑξὶ ἀπὸ τὴν Στάνδια.

1364. 24 Ἀπριλίου. Ἐφθασαν καὶ ἄλλα πέντε στὸ λιμάνι.

1364. 1 Μαΐου. Ἐμίσειψαν ὁ μισερ Λουνάρδος Γραδενῖγος ὁ Καλόγερος, καὶ ὁ μισερ Τζανάκης Ρίτζος, μὲ Γενοβέζικο

καράβι, είχαν σκοπὸ νὰ παραδώσουν τὴν Κρήτη στοὺς Γενοβέζους.

1364. 2 Μαΐου. Ἐφθασαν τρία καράβια καὶ δέκα ἔξη κάτεργα Βενέτικα στὴ Φρασκιά μὲ στρατό, μπῆκαν στὸ λιμάνι τὴν ἴδια μέρα τέσσαρα κάτεργα.

1364. 7 Μαΐου. Μέρος τοῦ στρατοῦ ἀποβιβάστηκε.

1364. 8 Μαΐου. Πιάστηκε μάχη, λαβώθηκαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας, μὰ σκοτώθηκαν περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες.

1364. 9 Μαΐου. Ἡ μάχη ξακολούθησε, μὲ μεγάλη νίκη δική μας, καὶ οἱ ἐπαναστάτες ἔφυγαν ἀφήνοντας πολλοὺς νεκρούς.

1364. 10 Μαΐου. Ἡμέρα Παρασκευὴ ξημερώματα, οἱ πολιορκημένοι τοῦ Χάνδακος, μὴν ἀντέχοντας, ζήτησαν νὰ παραδοθοῦν στοὺς Βενετούς, καὶ ἡ σημαία τοῦ μισέρ Ἁγίου Μάρκου ξανασηλώθηκε στὰ κάστρα καὶ λευθερώθηκαν ὅλοι οἱ φυλακισμένοι Βενετοί.

1364. 15 Μαΐου. Οἱ προδότες Μᾶρκος Γραδενίγος, Μᾶρκος Φραδέλλος καὶ Γαβριήλ Μπάλδος κατατομήθηκαν στὴν πλατεία, ἀπέναντι τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Τὴν ἴδια μέρα ἐγίνε ἐπικήρυξη τοῦ Τίτου Γραδενίγου, τοῦ Βαρθολομαίου Γριμάλδου καὶ τοῦ Θεοδώρου Βενιέρη γιὰ 3.000 δονκάτα ἂν ἤθελαν παραδοθῆ ζωντανοί, καὶ 2.000 ἂν νεκροί, τοῦ Τίτου Βενιέρη καὶ Βαγιάρδου Γραδενίγου, ἂν ζωντανοί 2.000, ἂν νεκροί 1.500 καὶ τοῦ Τζώρτζη Μπάρμπου, ἂν ζωντανός 1.500, ἂν νεκρός 1.000. Τὴν ἴδια μέρα ὁ Τζουάνες Μοτσενίγος μὲ δυὸ κάτεργα πῆγε στὴ Ρέθυμνο καὶ στὰ Χανιά, ὅπου συνέλαβε καὶ κρέμασε τὸν Τζώρτζη Μπάρμπο.

1364. 8 Ἰουνίου. Τὸ Γενοβέζικο κάτεργο, ποὺ πῆρε στὴν Γένοβα τοὺς ἀπεσταλμένους Λουνάρδο Γραδενίγο καὶ Τζανᾶκη Ρίτζο μὲ σκοπὸ νὰ παραδώσουν τὴν Κρήτη στὴν πολιτείαν ἐκείνην, ἐγύρισε ἄπρακτο, γιατί οἱ Γενοβέζοι ἀρνήθηκαν νὰ βοηθήσουν τοὺς προδότες, καὶ ἄραξε στὸ νότιο μέρος τῆς Κρήτης. Οἱ δύο ἀπεσταλμένοι ἠθέλησαν νὰ βγοῦν, μὰ πιάστηκαν ἀπὸ τὸν μισέρ Τριαδάνο Γρίττη,

πὸν παραφύλαγε μὲ τὸ κότεργό του στὰ μέρη ἐκεῖνα. Τοὺς πῆγαν ἀμέσως σὶὸν Χάνδακα, ὅπου καρατομήθηκαν. Τὴν ἴδια μέρα κρεμάστηκαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπαναστάτες.

Ἀκολουθοῦν τὰ γεγονότα τῆς Κρήτης.

Ἀφ' οὗ ἡ ἐπανάσταση ἡσύχασε καὶ ὅλα τὰ χωριά, τὰ κάστρα καὶ οἱ πολιτεῖες ξανάρθαν σὴν ἐξουσία τῶν Βενετῶν πρεβεδούρων, ἀπολύθηκαν τὰ στρατεύματα, πὸν γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ εἶχαν ἔλθῃ, καὶ ἐμίσειαν ἀπὸ τὴν Κρήτη. Ἀλλὰ ἡ ἀπόφαση αὐτὴ ἦταν πολὺ ἀτυχη, γιατί δὲν ἀπομειναν παρὰ μόνον ὀλίγοι πιστοὶ στρατιῶτες, πὸν δὲν ἦταν ἀρκετοὶ γιὰ τὴ φύλαξη καὶ τὴ διατήρησι τῶσων τόπων, γιὰ τοῦτο ἔστειλαν μήνυμα σὴν Μεθώνη, πὸν εἶξεραν πὸς εἶχαν σταθμεύσει ἐκεῖ τὰ στρατεύματα, νὰ ἐπιστρέψῃ ἓνα καλὸ μέρος ἀπὸ πεζοὺς καὶ ἵππεις. Ὡς τόσο ἦλθε διαταγὴ σὴν Κρήτη ἀπὸ τὸ Πρεγάδι, νὰ μισθώσουν Τούρκους πολλοὺς, γιὰ νὰ καταβάλουν τὴν ἐπανάσταση, πὸν ἀναψε σ' ὅλη τὴ νῆσο, φοβερῶτερη τὴν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, μὲ ἀρχηγοὺς τοὺς Καλέργες, τὸν Γιαννάκη καὶ τοὺς ἄλλους. Τὰ κάστρα ἦταν ἀκόμη σὴν ἐξουσία τῶν Βενετῶν.

Ἀκολουθοῦν τὰ γεγονότα.

Τὸ πρεγάδι τῆς Βενετίας ἔστειλε πέντε πρεβεδούρους νὰ ἀντικαταστήσουν τοὺς τέσσαρες, πὸν εἶχαν μείνῃ περισσότερο ἀπὸ τὴ θητεία τους, ὅχι μόνον, ἀλλὰ εἶχαν κουρασθῇ, γιατί ἐργάστηκαν πάρα πολὺ. Οἱ πέντε ἀντικαταστάτες ἦταν ὁ Ἰάκωβος Βραγαδῖνος, ὁ Πέτρος Μοτσενῆγος, ὁ Λορέντσος Δάνδολος γιὰ τὸν Χάνδακα, ὁ Πῶλος Λορεδάνος ὁ νεώτερος γιὰ τὰ Χανιά καὶ ὁ Ἀνδρέας Γρίττης γιὰ τὸ Ρέθυμνο.

Στὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας τῶν πρεβεδούρων τούτων, ἦλθαν σὴν Κρήτη πολλοὶ Τούρκοι μισθωτοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ξένοι ἵππεις καὶ πεζοί, πὸν στάλθηκαν ἀπὸ τὴ Βενετία, καὶ ἔγεινε ὅ,τι ἦταν δυνατὸ γιὰ τὸ καλύτερο.

Ὅταν τελείωσε πάλι ἡ θητεία των, στάλθηκαν ἀντικαταστάτες τους ὁ Πανταλέων Μπάρμπος ὁ μεγάλος, ὁ Τζουάν-

νες Τζένος ὁ μακρὺς, ὁ Νικόλαος Γιουστινιάνης στὸν Χάνδακα, ὁ Ἄνδρέας Τζάνες στὸ Ρέθυμνο καὶ ἐγὼ ὁ Νικόλαος Τριβιζᾶνος στὰ Χανιά.

Ἀναχωρήσαμε ἀπὸ τὴ Βενετία τὶς 16 Μαρτίου 1366 μὲ κάτεργο ἀρματομένο, ποὺ εἶχε σοπρακόμιτο τὸν Τριαδάνο Γρίττη, ποὺ πολλὰ ἐπεισόδια μᾶς διηγήθηκε, καὶ φθάσαμε στὰ Χανιά τὶς 18 Ἀπριλίου ἡμέρα Σάββατο.

Τί ἐπραξαν οἱ Βενετοὶ γιὰ νὰ ξαναφέρουν τὴν Κρήτη σὲ ὑπακοή.

Θὰ γράψω τὰ οπουδαιότερα γεγονότα, ποὺ ἀκολούθησαν, γιὰτὶ πράγματι ἐγείναν ἀξιοσημείωτα, τόσο γιὰ νὰ παρθοῦν τὰ κάστρα Στρόμπολη, Κισσάμου καὶ Ἄνωπολης, ὅσο γιὰ νὰ πιασθοῦν ὁ Γιαννάκης Καλέργης καὶ οἱ ἄλλοι προδότες καὶ ἐπαναστάτες Λατῖνοι καὶ Ἕλληνες καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ τάξη.

Πρὶν ἀπὸ κάθε τι ἔχω καθῆκον νὰ ἀναφέρω τὴ δράση τοῦ Νικ. Γιουστινιάνη τοῦ πτ. μισερ Μάρκου καὶ τὴ δική μου, γιὰτὶ σ' ἐμᾶς ὀφείλεται ἡ σύλληψη τῶν ἀρχηγῶν καὶ ἡ εἰρήνευση τῆς νήσου.

Τὸ Μάρτιο μῆνα ἔλαβα γράμμα ἐγὼ ὁ Νικόλαος Τριβιζᾶνος, πῶς ἔπρεπε νὰ ξεκινήσω μαζί μὲ τὸν μισερ Πανταλέοντα Μπάρμπο καὶ τοὺς ἀνθρώπους μας ἀπὸ τὰ Χανιά καὶ νὰ τραβήξουμε πρὸς τὰ μέρη τοῦ Πίζεροῦ (;) γιὰ νὰ ζημιώσουμε τοὺς ἐχθροὺς καταστρέφοντας τὰ σπαρτά τους. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο εἶχαν νὰ ξεκινήσουν καὶ οἱ ἄλλοι πρεβεδούροι ἀπὸ τὸ Χάνδακα καὶ ὁ μισερ Ἄνδρέας Τζάνες ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο, γιὰ νὰ προσβάλουμε τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τρεῖς μεριές.

Μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀναχώρησα ἀπὸ τὰ Χανιά στὶς 26 Μαρτίου ἡμέρα Τρίτη, καβαλλάρης μὲ τοὺς ἀνθρώπους μου πρὸς τὰ μέρη τοῦ Πίζεροῦ, εἶχα 60 ἵππεις στρατιῶτες καὶ ἐμπίστους καὶ 500 πεζοὺς Ἕλληνες καὶ στρατιῶτες. Στὸ δρόμο ὀδεύοντας, κάμαμε μεγάλη καταστροφή στὰ σπαρτά καὶ τὸ βράδυ φθάσαμε στ' Ἀποκόρωνο. Τὸ ἴδιο ἐπραξε καὶ ὁ μισερ Ἄνδρέας Τζάνες μὲ τοὺς ἀνθρώπους του. Αὐτὸς πήγαινε πρὸς τὸ κάστρο, ὅταν σὲ 1 1/2 μίλι ἀπό-

σταση ἀπαντήθηκε μὲ τοὺς ἐχθροὺς, ὅπου πιάστηκε μάχη καὶ σκοτώθηκε μαζί μὲ τὸ μισὲρ Νικόλαο Μαῦρο ἀπὸ Ρέθυμνο, καὶ πολλοὺς ἄλλους πεζοὺς. Τὸ νεκρὸ τοῦ πρεβε-
δούρου πῆραν στὸ Χάνδακα καὶ τὸν ἔθαψαν ἐκεῖ.

Τὴν ἴδια μέρα πληροφορήθηκα ἀπὸ τὸ ρετιούρη Λορε-
δάνο, πὼς οἱ ἐπαναστάτες, οἱ ἴδιοι πὺν ἐνίκησαν τὸν πρε-
βεδοῦρο Τζάνε, δυναμωμένοι, εἶχαν νὰ μοῦ ἐπιτεθοῦν καὶ
νὰ μὲ περιγκλώσουν.

Ἐγὼ τότε ἔστειλα ἀνιχνευτὲς πιστοὺς μου ἀνθρώπους
καὶ καταδότες νὰ μὲ πληροφορήσουν τὴν ἀλήθεια, πράγ-
ματι μὲ βεβαίωσαν, πὼς ἤμουν περιγκλωμένος καὶ πὼς
δὲν μπορούσα νὰ ἐπιστρέψω στὰ Χανιά διὰ ξηρᾶς.

Ἐγραψα τότε στὰ Χανιά τοῦ ρετιούρη τὴν κατάστασὴ
μου καὶ αὐτὸς μοῦ ἔστειλε ἓνα καράβι μὲ πλοίαρχο τὸν
Τζουάνε Φαρονίν, πὺν πῆρε ἐμὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους μου,
καὶ μᾶς ἔβγαλε στὴ Σοῦδα. Ἀπὸ κεῖ πήγαμε διὰ ξηρᾶς καὶ
φθάσαμε στὰ Χανιά χωρὶς νὰ μᾶς συμβῆ τίποτα τὸ βράδυ
τῆς 30 Μαρτίου, ἔπειτα ἀπὸ πέντε μέρες ἐκστρατεία, πὺν
προξένησε μεγάλη ζημιὰ στοὺς ἐχθροὺς.

Πὼς οἱ Βενετοὶ κατάφεραν νὰ καταβάλουν τὴν ἐπανάσταση.

Στις 10 Ἰουνίου τοῦ 1366 ἡμέρα Τετάρτη, ἔγινε δεύτε-
ρη ἐπίθεσις πρὸς τὰ μέρη τοῦ Κόσμου (;), ὅπου ἔκαμα
μεγάλῃ καταστροφὴ στὰ ζῶα καὶ στὰ σπαρτὰ καὶ ἔπιασα
πολλοὺς ζωντανοὺς καὶ πολλοὺς ἐσκότωσα. Ἐπέστρεψα στὰ
Χανιά στίς 20 τοῦ ἴδιου μηνός, ἀφ' οὗ ἔμεινα δέκα μέρες
στὴν ἐξοχὴ μὲ ἑκατὸ ἰππεῖς, πεντακόσιους πεζοὺς καὶ τὸν
καλόγερο (;) μὲ τοὺς Τούρκους του ἕως ἑκατὸν πενήντα.

Στις 24 Ἰουνίου ἡμέρα Τετάρτη ἔγινε τρίτη ἐπίθεσις,
πὺν βάσταξε δυὸ μέρες καὶ ζημιώσαμε πάλι τὰ ζῶα καὶ τὰ
σπαρτὰ, μείναμε δυὸ μέρες στὴν ἐξοχὴ, πρὸς τὰ μέρη τοῦ
Φιλιέγου.

(Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ διήγησις, χωρὶς νὰ παύῃ ἡ συνέχεια
τοῦ χρονικοῦ, πηδάει στίς 8 Ἰανουαρίου τοῦ 1367, ἴσως ὁ
ἀντιγραφέας νὰ παράλειψε τοὺς μῆνες αὐτούς).

Στις 8 Ἰανουαρίου, ἀναχώρησα ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρα-

τοῦ μου ἀπὸ τὰ Χανιά πρὸς τὴν Κίσαμο, νομίζοντας πὼς τὸ βουνὸ τοῦ Ἁΐ Γιάννη ἦταν ἐλεύθερο, ἔπειτα ἀπὸ τὴ συμφωνία μου μὲ τὸν μισερ Κῶστα Καλέργη ἀρχηγὸ στὰ μέρη ἐκεῖνα. Μὰ τὸν μισερ Κῶστα τὸν ἔπιασε ὁ μισερ Μανουήλης Καλέργης, ἴσα ἴσα γιὰ τὴ συμφωνία πὺ ἔκαμε μαζί μου. Γιὰ τοῦτο τίποτα δὲν μπόρεσα νὰ κάμω, καὶ ἐπέστρεψα στὰ Χανιά.

Στις 21 βγῆκα πάλι ἀπὸ τὰ Χανιά, μὲ τοὺς ἀνθρώπους μου, πρὸς τὸ Πιζερό, Ἄρμυρό, Μούσκα καὶ Στιραγόλι. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων μὲ προσκύνησαν καὶ τοὺς δέχθηκα σὲ συγγώμη, καὶ τοὺς ὠρκίσα νὰ εἶναι καλοὶ καὶ πιστοὶ καὶ νομιμόφρονες στὴν αὐθεντία τῆς Βενετίας. Σταμάτησα στὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ στὸ Νίπο (;) καὶ σ' ἄλλες ἐκκλησίαις καὶ στ' Ἀποκόρωνο, προσπαθῶντας νὰ συλλάβω τὸν Γιαννάκη Καλέργη, τὸν μισερ Τζώρτζη, τὸν μισερ Τίτο Βενιέρη καὶ ἄλλους προδότες, πὺ εἶχαν ξεφύγη στὰ μέρη τῆς Ἀνώπολης. Δὲν τὰ κατάφερα, μὰ ἔπιασα πολλοὺς ἄλλους Λατίνους καὶ Γραικοὺς προδότες, καὶ τοὺς ἔστειλα στὰ Χανιά.

Στις 4 Ἀπριλίου ἡμέρα Κυριακή, εὐρισκόμενος ἐγώ, ὁ Νικόλαος Τριβιτζᾶνος στὸ καστέλλι τ' Ἀποκορώνου μὲ τοὺς ἀνθρώπους μου, ζημιώνοντας τοὺς ἐχθροὺς πρὸς τὰ μέρη τοῦ Σπίρου (;), ἐμήνυσα στὰ Χανιά, τὸ θάνατο τοῦ μισερ Ἄνδρέα Τζάνε, γιὰ τὸ θάνατος αὐτὸς πολὺ ζημίωνε τὰ συμφέροντα τῆς Αὐθεντίας. Ὁ ρεττοῦρης Τζουάννες Γραδενίγος ἐπληροφόρησε τοὺς Καστελλάνους τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης, γιὰ νὰ εἰδοποιήσουν τὴ Βενετία. Στὴ Βενετία ἡ εἶδηση προξένησε μεγάλη λύπη σ' ὅλους καὶ στὸν Δόγη, τόσο γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Τζάνε, ὅσο γιὰ τὸ ἔβλεπαν πὺ ὁ πόλεμος τῆς Κρήτης ἀργοῦσε.

Ἀντικαταστάτης τοῦ μισερ Τζάνε, στάλθηκε ἀμέσως ὁ Κρέσσης Δαμολίνος μὲ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, πὺ ἔκαναν τὸ ταξεῖδι τῆς Ρωμανίας, πὺ τὸν ἄφησαν στὴ Μεθώνη. Ἀπὸ κεῖ τὸν περιέλαβε τὸ κάτεργο τοῦ μ. Τριαδάνου Γρίττη καὶ τὸν ἔφερε στὸ Μυλοπόταμο, πὺ ἦταν Πρεβεδοῦρος ὁ μ.

Πανταλέων Μπάρμπος. Ὁ Μπάρμπος μετατέθηκε στὸν Χάνδακα καὶ ὁ Κρέσσης ἔμεινε στὸ Μυλοπόταμο.

Ὁ Κρέσσης μόλις ἀνάλαβε τὴν ὑπηρεσία του ἄρχισε τὴν ἐπίθεση, κάνοντας μεγάλη ζημία στοὺς ἐχθρούς, πῆρε ὅλα τὰ κάστρα ὡς τὴ Στινόπολη καὶ ἔπιασε τὸν μισερ Ἀλέξιο Καλέργη, τὸν Γεώργιο Δαμολίνο, τὸν ἐπίσκοπο τῶν Γραικῶν καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς ὁποίους ὅλους ἐκρέμασε σύμφωνα μὲ τὴν καταδίκην τοῦ καθενοῦ.

Στις 10 Ἀπριλίου ξεκίνησα πάλι μὲ τοὺς ἀνθρώπους μου ἀπὸ τὰ Χανιά, καὶ ἔφθασα τὸ βραδάκι σ' ἓνα μέρος λεγόμενο Ἀμπρόνερο. Ἐκεῖ συναντήθηκα μὲ τὸν μισερ Νικολὸ Γιουστινιάνη πρεβεδοῦρο, μὲ τὸ στρατό του ἀπὸ τὸν Χάνδακα. Τὸ πρωὶ 11 τοῦ μηνὸς Κυριακὴ ξεκινήσαμε οἱ δύο πρεβεδοῦροι καὶ φθάσαμε στὸν Τσίφο, ὅπου στήσαμε στρατόπεδο. Στὸ μέρος αὐτὸ μᾶς ἦλθαν ἐνισχύσεις ἀπὸ τὴν Ἀνώπολιν, τὸ Ἀρμαλακίφερο καὶ τ' Ἀποκόρωνο. Τὴν ἴδια νύκτα στείλαμε στρατὸ στὴν Ἀνώπολιν, γιὰ νὰ καταδιώξῃ τὸν Γιαννάκη Καλέργη. Τὴν τρίτη μᾶς τὸν ἔφεραν στὸν Τζίφο, μαζὶ μὲ τὸν μισερ Τζώρτζη καὶ τὸν Τίτο Βενιέρη, ἔφεραν καὶ πολλοὺς ἄλλους προδότας.

Τὴν Τετάρτη ἐπέστρεψα στὰ Χανιά, ὅπου ἐκαρτόμησαν τὸν μισερ Τζώρτζη Καλέργη.

Ὁ μισερ Νικολὸς Γιουστινιάνης ἐπέστρεψε μὲ τὸ στρατὸ πὸ τοῦ ἀπόμεινε στὸ Χάνδακα.

Ἐχω χρέος νὰ πληροφορήσω ἀκόμη ὅτι στις 13 Ἀπριλίου Μεγάλῃ Τρίτῃ, πὸν στρατοπεδεύσαμε στὸν κάμπο τοῦ Σκίφου, ἐγὼ καὶ ὁ πρεβεδοῦρος Γιουστινιάνης, οἱ ἀνθρώποι μας, μᾶς ἔφεραν πολλοὺς προδότες καὶ ἀμέσως κάμαμε δικαιοσύνη σύμφωνα μὲ τὴν καταδίκη πὸν εἶχε καθένας τους.

Γράψαμε ἀμέσως τὴν εὐλογημένη καὶ εὐχάριστη εἶδηση στὴ Δουκικὴ αὐθεντία τῆς Βενετίας, καὶ τὶς ἐπιστολὲς τὶς ἔδωκα τοῦ ρεττούρη Χανίων νὰ τὶς στείλῃ.

Ὡς τόσο ὁ ρεττούρης ἐγνώριζε πὼς μπήκαμε στὴν Ἀνώπολιν.

Ἡ εἶδηση στὴ Βενετία προξένησε μεγάλη χαρὰ καὶ εὐχα-

28.7
153
18.1
19.11
25.5
26.6

ρίστησι, γιατί ὁ πόλεμος αὐτὸς βάστηξε πολὺν καιρὸ καὶ
κόστισε πάρα πολὺ.

Εἰρήνευσα λοιπὸν ἐγὼ ὅλην τὴν Κρήτη, μὲ τὸ τέλος τῆς
θητείας μου καὶ τῶν συντρόφων μου, καὶ στὶς 23 Ἀπριλίου
ἡμέρα τοῦ μισοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἔφθασε στὰ Χανιά
ἀρματωμένο κάτεργο, σοπρακόμιτος ὁ μισοῦ Ἀνδριόλος
Μοροζίνης, μὲ πέντε πρεβεδούρους ἀντικαταστάτες μας.

Στὶς 21 Μαΐου 1367 παρακαριστήκαμε στὸ ἴδιο κάτεργο
καὶ φθάσαμε στὴ Βενετία στὶς 7 Ἰουνίου.

Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΝΤΣΙΝΑΝ ΧΑΝΙΩΝ

АНТИКВІТАРНИЙ ВІСЛІД
ХАНІОН

